

Logudoro (Wagner, *DEtSdo.* II, 465a), si bé aquí ja no podem estar segurs que no sigui importació catalana.

La major part de les llengües modernes presenten la c- de les llengües clàssiques: it. *càppero*, potser transmesa per aquest al fr. *câpre* [1474], al. *kaper* f. [fi S. xv] etc. Car el mot és ja gr. *κάππαρις*, i persa (*kabar/kawar*), d'on el ll. *CAPPARI(s)*; així mateix es troba a Aràbia des de les inscripcions sinaítiques en lletres hebrees, *k-b-r*, del sudaràbic antic; i després àrab *kábar* (amb variant vulgar *kubbár*), i nom d'unitat *kábara*.

La pàtria del mot és tanmateix incerta, entre altres raons perquè no se sap bé des d'on es propagà la planta.³ No hi ha, doncs, seguretat de si l'àrab serví o no d'intermediari per al castellà i portuguès; *PALC.*¹⁵grafia *kappára* en lletres llatines el mot hispano-àrab, amb -p-, cosa que no és indicatiu ben cert que el mot no arribà a Espanya per via aràbiga; i encara ho és menys, l'article aglutinat *al-*, de manlleu de l'àrab i no autotonisme hispànic o europeu: una cosa i altra es podrien justificar amb qualsevol de les dues vies.

Per aquí no ens ve llum que guï cap a l'explicació de la t- catalana: car l'estructura del mot en els dos tipus *tàpara* i *kàpara* és prou àmplia i ferma per fer-nos creure que hi ha interdependència, no pas paral·lelisme o convergència casuals. Però no estant ben segurs que el mot s'originés a Orient i no en zona més ponentina, no podem descartar la possibilitat d'un duplicat t/c- de data pre-romana. Tanmateix, del conjunt es treu la impressió que c- és originari i t- una alteració. Els romanistes no provarien d'explicar-se-la (Salvioni és el primer que hi repara: «donde il t-»?)

De naturalesa fonètica? Simonet, seguit per *AlcM* (i jo mateix en una nota ms. del 1940) ho devia pensar: tots reparàvem en el cas cast. *tástara/CASCARA*,³⁵ al costat del qual en vaig apuntar d'altres.⁴ A poc a poc vaig anar-me convençant que mentre no hi hagués més base per suposar un duplicat pre-romà havíem de pensar en un fet d'inducció lexical, influència d'altres mots, per semblança estructural, o per collusió de para-sinònims, contaminació. I com que sortien proves de l'apatiament o contacte entre taperera i pedres o parets, rocoses o edificades, vaig anar desviant-me de les possibilitats fonètiques i fins pre-romanes. Potser la mera semblança de forma amb *tòfera* 'TÒFONA',⁴⁵ essent dues fruites saboroses i cercades per gent llaminera o gormanda, amb aprofitament gastronòmic, podia induir a canviar *càpera* en *tàpera*. Ben satisfactori per donar compte d'una alteració tan difosa i antiga, potser no ho és, pensava, però encara penso que en aquest terreny és la cooperació d'influències coincidents, la que aconsegueix tan vastos efectes: no ho llencem de banda.

El lligam petri o mural, però, es fa present per tots costats. En el Dioscòrides «lombard» del S. VI, la *tàpera* («*cappar*») porta alhora el nom *petrea*, substantivat (*RFgn.* XIV, vol. 1, 625). Els versos de Macabich ens donen una commovedora sublimació del fet conegut. El meu informador de Montesa, que mostrava tant de coneixement de la cosa, acabava, en to de fet

que a penes cal recordar, «com que es fan per marges, pedres i parets no és cosa d'anar llunt...». El tortosí Mestre i Noé defineix «*tàpera* arbust que s'arrapa a les parets» (*BDC* III, 111). Fernán Caballero: «las lagartijas se paseaban por las paredes, de que eran dueñas absolutas, en un vergel de *alcaparras*» (*Novelas cortas*, 1910, III, 357); Covarrubias: «quando se abría la sepultura arrancávanse las yervas que estavan nacidas sobre ella: y entre las demás era el *alcaparra*, la qual se cría en lugares incultos, y entre paredes viejas y cantos»; d'ací que el predicador cincenista Hernando de Zárate digués simbòlicament «desbaratarse la *alcaparra*» quan predeia l'anada del pecador «a la casa de la eternidad».

És racional, doncs, creure que en aquesta pertorbació tan estesa de *càpara* en *tàpara*, han d'haver influït mots on apareix p en combinació amb una t, com *PETRA*, *PARIETEM*, *TAPIA*, puix que la taperera es fa allà, i se'n parla contínuament en connexió amb *petra*, *cantos*, *murs*, *parets*; i les *parets velles* en terra hispànica, en llocs solitaris, són de tàpia més de la meitat, que és la mena de paret que aguanta millor la destrucció de centenars d'hiverns. La cosa més senzilla és, doncs, dir que la desviació de *càpara* en *tàpara* és per contaminació de *tàpia*: fins i tot alguns podien tenir la sensació que *tàpera* era un derivat de *tàpia*, i «per tant» els qui encara deien *càpera* eren gent que no parlava bé (és només casual que *taperot* també sigui «paret de tàpia» a Tort., *BDC* III, 111, quan fora d'allà és la varietat grollera de *tàpera*?)

Una combinació possible, encara, fóra suposar que per la mateixa raó s'hagués donat a la *tàpera* el nom de *PARIETARIA* > mossàr. **paretaira* en concurrència amb *caperaira*, i la -p- d'aquest, essent interna, hauria empès cap a la metàtesi de *paretaira*, fent-hi passar la p al mig: *paretaira* > *taperaira*;⁵ tan complicat, sembla massa subtil i per tant menys convincent que la contaminació de *tàpia* (en canvi amb *PARIETARIA* són quatre i no dues les consonants que *taperera* té en comú). Fins i tot també es podria pensar en *PETRARIA*.

En conclusió la contaminació de *tàpia* és la més persuasiva, sense aclucar els ulls a l'acció corroboradora de *PARIES*, *PETRA* i *TUFERA*: quan coincideixen diversos corrents és quan es produeixen els curt-circuits: quan convergeixen diverses induccions és quan el fenomen deixa de ser un «error» per al sentiment lingüístic, i el canvi es fa durador, amb extensió considerable. Notem especialment que els límits de la t- en el nom de la *Capparitis* coincideixen perfectament amb els de l'àrea del mot *tàpia*, cap a l'Est (cisalpins), i també cap al Sud (mossàrab) i cap al Nord, i ens acabem de convèncer.

DERIV.: supra.

¹ Simonet, *Glos.*, p. 530; *MzPi.*, *Orígenes*, 447. —

² Vocalitzat així dues vegades, i una altra, *tubraiñrú-la* (potser forma també real, adaptada al vocalisme u-ai dels diminutius àrabs). *Asfn, Glos. Bot.*, n.º 551, pp. 296, 155, reconeix honestament que ignora la identificació del nom de planta àrab amb què el tradueix l'anònim, però sembla evident que fa bé